

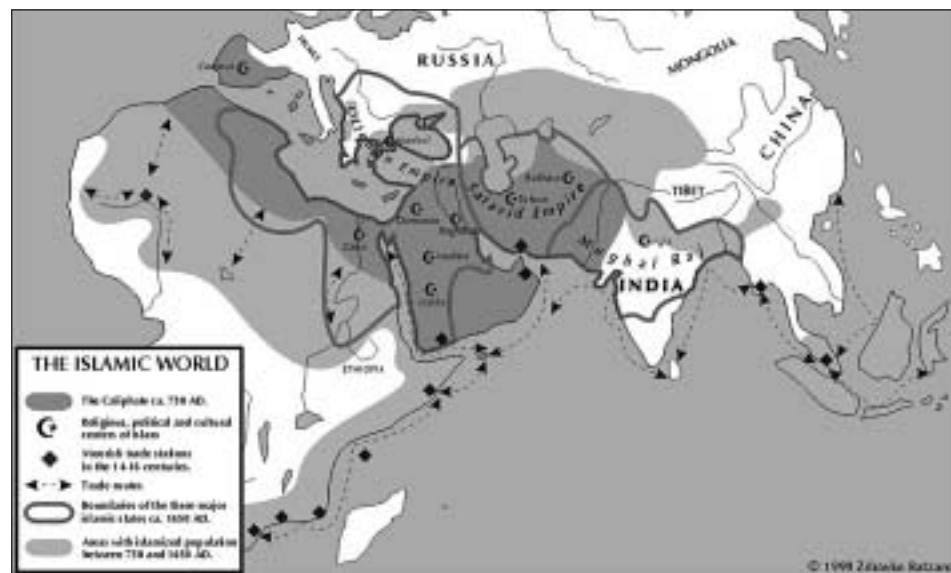
Cristians en il mund da l'islam

Dieta ecumenica en matg a Berna

DA GUIU SOBIELA-CAANITZ

■ **Ils «Fatgs dals apostels», il tschintgavel cudesch dal Nov Testament, rapporta dals emprims decennis cristians. Per chapir ils viadis dals apostels, èsi d'avantatg da leger lezza ovra con l'agid d'ina carta geografica.**

Tgi che fa quai remartga ch'ina gronda part dals lieus menziunads è situada oz en pajais cun maioritads islamicas, cunzunt la Siria e Turchia. Lur intschess, dal quart al settavel tschientaner, ha fatg part d'in stadi uffizialmain cristian, l'Imperi roman oriental cun sia chapitala Constantinopel (oz Istanbul en Turchia) che cumpigliava era l'Egipta. Encunter l'ost davi cristians er en l'antica Caldea (oz part da l'Irac). Pli tard è l'islam sa derasà plaun a plaun en quels pajais orientals. Ma anc oz vivan cristians là. Ina part ha mantegnì il linguatg tradiziunal, saja quai l'arameic semitic u cunzunt l'armenian indogerman. Ils plis cristians da l'Irac e Siria e tuts quels da l'Egipta discurren dentant arab en il mintgadi. Davart lezzas cuminzanzas organischeschan l'institut «Cardientscha en il segund mund, forum ecumenic per religiun e societad en l'Orient e l'Occident» e la Federaziun da las baselgias evangelicas da Svizra ina dieta d'infurmaziun, ils 21 da matg davent da las 10.30 a Berna, Predigergasse, en la baselgia reformada franzosa. Il titel tuna: «Cristians en il mund da l'islam – tolerads, discriminads, persecutads». Quest tema vegn precisà da l'emprim referat, quel da pader *Roman Stäger*, manader da l'Institut papal per studis arabs ed is-

La derasaziun da l'islam en l'orient e las consequenzas per ils cristians en questas regions.

lamics: «Han ils cristians orientals anc in avegnir?» e dals quatter rapports suandants: «Cristians armenians, caldeans, sirians ortodoxs e Copts sa preschentan». Tge cuminzanzas en questas, tschernidas sco exempels da preschientscha cristiana en l'Orient?

Quatter baselgias orientalas

Trais da las baselgias en dumonda, resguardadas oz sco ortodoxas en il sennad dal pled, van enavos enfin a las cuntraversas cristologicas orientalas dal 5avel tschientaner. 451 ha in concil organisà sper Constantinopel declerà che Jesus saja stà enina Dieu ed in carstgaun. La baselgia da l'Armenia independenta, sco era quella da Siria ed Egipta aifer l'imperi, han lura crititgà che la definiziun nova «rumpia l'unitad

da Cristus e mettia en dumonda l'entira doctrina dal spendrament grazia a Dieu incarnà» (1). Emoziuns areguard l'imperatur da Constantinopel han anc stimulà quella baselgia a refusar la doctrina nova. Dapi il genocidi da 1915 e dals onns suandants, commemorà mintga 24 d'avrigl, vivan mo pli paucs Armenians en Turchia; l'Armenia independenta, cun in agen patriarch, dumbra var 3 milliuns olmas, tiers vegn ina diaspora considerabla sin tuts continents. La Baselgia siriana sa numna senza «ortodoxa»; ins la numna savens «jacobita» tenor ses fundatur, il muntg Jacob Baradaïos (+ 578). Il patriarch sirian «jacobit» residiescha a Damasc (Siria), cartents ha'la er en l'Irac, l'Israel, Libanon, la Palestina, Turchia ed ils Stadis unids, en total forsa 200 000. En il

temp medieval han missiunars sirians derasà lur cardientscha en l'India dal sidvest; lur ertavels vivan oz cun in'atgna organisaziun ecclesiastica en il stadi ind da Cherala. La baselgia correspundenta en l'Egipta, cun in agen patriarch, dumbra var 8 milliuns commembers, ils Copts, che ston savens patir dal fundamentalissem islamic. Il Copt il pli renumà è Butros Butros Galì, anteriur secretari general da l'ONU. Il quart patriarchat, il caldean, datti pir dapi il 17avel tschientaner, cur che paders catolics han persvadì cristians da l'Irac e Curdistan da renconuscher il papa. En l'Irac d'oz ha l'occupaziun americana stimulà il fundamentalissem islamic ed engrevgià la situaziun dals cristians, relativamain schaniads sut la dittatura seculara da Saddam Hussain.

In servetsch multifar da referats

La dieta davart ils cristians en il mund da l'islam porscha anc dapli. Suenten ingentar copt vegn il segund referat, quel da l'islamist *Kim Patrick Sitzer*, collavuratur dal Departament federal dals affars esteriurs, entitulà: «Pietad, misergia, violenza. Tendenzas islamistas en l'Orient mesaun». Ins na sto tuttina betg punctuar la relevanza dal fundamentalissem islamic, da Pachistan a l'Usbechistan e l'Arabia, da la «Fraternitad islamica» en l'Egipta dals onns trenta a las raits terroristas d'oz. Dal reminent porscha «Cardientscha en il segund mund» (2) in servetsch da referats davart ils temas suandants: «L'ortodoxia e sia religiosadad (iconas, muntgs, liturgia). L'Imperi roman oriental en mintga regard (cunzunt cultura, art e baselgia). Il stadi e la baselgia en ils pajais antruras communist; istorgia generala ed ecclesiastica (...). Naziunalitads e minoritads etnicas, las religiuns en il Balcan. La renaschientscha e la situaziun giuridica da las baselgias suenter la fin dal comunissem; entschatta nova, problems novs. Las differentas fassetas da l'islam. Istorgia ed actualitad dal giudaissem.» Questa gronda schelta da temas reflectescha l'istorgia da l'institut, naschì al servetsch dals pievels che vivevan sut il squitsch communist, ma che resguarda oz era las minoritads cristianas en il mund da l'islam.

1) **Wilhelm de Vries en: Endre von Ivánka, Julius Tyciak e Paul Wiertz (ed.), Handbuch der Ostkirchenkunde. Düsseldorf (Patmos) 1971, p. 5.**

2) **Adressa: Postfach 9329, 8036 Turitg. Fax 043 322 22 40. Posta electronica: g2w.sui@bluewin.ch**